

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.016:796](477+438)

Ірина Востоцька

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-5684-1015

Олексій Головченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-0646-4319

Лариса Прийменко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-7485-2295

DOI 10.24139/2312-5993/2019.10/201-210

СИСТЕМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Стаття присвячена розвитку та становленню фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України та Польщі. Аналізується історіографія та програмно-нормативне забезпечення фізичного виховання цих країн. Спираючись на аналіз та узагальнені дані літературних джерел, подається коротка порівняльна характеристика розвитку фізичного виховання України та Польщі. Фізичне виховання розглядається як невід'ємна складова гармонійного розвитку особистості. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають в експериментальному обґрунтуванні ефективності авторських програм фізичного виховання польських студентів.

Ключові слова: Україна, Польща, фізичне виховання, студенти, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Прагнення незалежної української держави до інтеграції у світове співтовариство потребує вивчення зарубіжного досвіду в усіх сферах діяльності, у тому числі у сфері освіти. У нинішніх умовах життя спостерігається стійке погіршення стану здоров'я та фізичного розвитку студентської молоді України (Головченко, 2018, с. 15). Прослідковується загальне збільшення кількості серцево-судинних захворювань, погіршення функціональних резервів організму, системне порушення постави, наявність різних вад опорно-рухового апарату, зниження рівня фізичної підготовленості тощо. Фізичне виховання є органічною складовою частиною системи освіти, служить гармонійному розвитку особистості, її підготовки до самостійного життя. Поряд із цим, фізичне виховання сприяє здоровому способу життя, організації дозвілля та активного відпочинку, розвитку й відновлення

фізичних сил, реабілітації та корекції здоров'я, вихованню позитивних моральних та вольових якостей.

Оскільки Україна зараз дуже стрімко рухається до Європейського освітнього простору, виникають нагальні проблеми коригування навчальних планів, робочих програм, методологій, методів і методик процесу фізичного виховання в закладах вищої освіти в умовах кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу.

Аналіз актуальних досліджень: Важливою складовою програмно-нормативних основ фізичного виховання є наявність державних програм з фізичного виховання (Л. Матвеев, А. Новиков, 1976; А. Гужаловский, 1986; Б. Ашмарін, 1990; А. Матвеев, С. Мельников, 1991; С. Канішевський, 1999; Ж. Холодов, В. Кузнецов, 2001; Б. Шиян, 2001 та ін.), які містять науково обґрунтовані завдання та засоби фізичного виховання, комплекси рухових умінь і навичок для засвоєння щодо конкретного контингенту, переліки відповідних норм та вимог.

Водночас в Україні існує значна кількість висококваліфікованих і досвідчених учених у сфері програмно-нормативного забезпечення (В. Ареф'єв; Е. Вільчковський; М. Зубалій; С. Канішевський; О. Куц; А. Нісімчук; В. Столітенко; С. Операйло; Р. Раєвський; М. Третьяков; В. Шигалевський; Б. Шиян; С. Козіброцький; О. Вацеба; В. Пасічник та ін.), які постійно досліджують проблеми викладання фізичного виховання.

Компетентнісний підхід до формування культури здоров'я молоді в контексті валеології здійснює О. Бондаренко, яка зосереджує увагу на необхідності вдосконалення та широкого впровадження здорового способу життя в навчання й виховання молодого покоління, у практику вищої школи. З позицій філософії та педагогіки досліджують проблеми фізичного здоров'я Ю. Бойчук, В. Горашук, С. Горбунова, В. Копа, Т. Шаповалова, стверджуючи, що духовне, моральне, особисте, соціальне, інтелектуальне, емоційне, репродуктивне, психічне і фізичне здоров'я слід вивчати в річищі цілісного підходу. В. Бальсевич, Н. Боляк, Г. Іванова, І. Чорнобай пропонують розв'язувати проблему формування культури здоров'я студентської молоді засобами фізичної культури та спорту. Аналіз польських наукових джерел засвідчив актуалізацію проблеми збереження фізичного здоров'я студентської молоді.

Польський дослідник Богдан Куницький (*B. Kunicki*) визначає фізичну культуру як складник стилю студентського життя. Мацей Демель (*M. Demel*) визнає, що здоров'я є адаптаційним потенціалом, мистецтвом панування над своїм тілом і психікою. Зофія Слонська (*Z. Słońska*) визнає здоров'я за здібність досягнення піку фізичних, розумових, соціальних можливостей для позитивного реагування на навколишнє середовище й зазначає, що здоров'я не є метою, а засобом, що дозволяє людині вести повноцінне продуктивне життя. Казимір Домбровський (*K. Dąbrowski*)

визначає психічне здоров'я як здатність до всеосяжного розуміння і переживання реальності та прагнення до ідеалу.

А відтак, проблемними залишаються стратегічні питання рівня фізкультурної освіти та фізичної підготовленості студентської молоді, організації фізичного виховання у вищій школі, зокрема України та Польщі.

Мета статті – вивчення програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання в українських та польських закладах вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати досвід програмно-нормативного аспекту у ЗВО України та Польщі.

2. Визначити сучасний стан фізичного виховання в українських та польських закладах вищої освіти.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, соціологічні методи (аналіз документальних матеріалів), інтернет-пошук.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, розкриємо значення, мету й завдання фізичного виховання студентів. Відповідно до законодавства, вища школа, вирішуючи завдання професійної підготовки, повинна забезпечити також і фізичну підготовку та здоров'я студентів. Тому абсолютно правомірним є твердження про те, що фізичне виховання студентів розглядається як невід'ємна, найважливіша частина загального виховання студентства (Волков, 2008, с. 48).

Роль фізичного виховання та інших форм спрямованого використання фізичної культури у ЗВО є багатогранною. Технічний прогрес, стрімкий розвиток науки і дедалі зростаюча кількість нової інформації роблять навчальний процес студента все більш інтенсивним та напруженим. Відповідно, зростає значення фізичної культури як засобу оптимізації режиму життя, активного відпочинку, збереження й підвищення працездатності студентів протягом усього періоду навчання у ЗВО. Разом із тим, засобами фізичної культури забезпечується загальна і спеціальна фізична підготовка в контексті умов майбутньої професії. Отже, вирішуючи специфічні завдання, фізичне виховання студентства відіграє суттєву роль у моральному, вольовому та естетичному розвитку, вносить значний внесок у підготовку кваліфікованих та всебічно розвинених фахівців.

Відзначимо, що одним із офіційних документів, що регулюють державну політику України в галузі фізичного виховання, є Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», затверджена Указом Президента України від 1 вересня 1998 р. У документі акцентовано увагу на тому, що органи державної влади розвинутих країн світу надають програмного значення питанням розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики захворюваності, зміцнення генофонду та

розв'язання інших соціальних проблем. Аналіз нормативних засад розвитку фізичного виховання в Україні дозволяє констатувати той факт, що в основі вітчизняної системи фізичного виховання покладено розуміння й підтримка означеної позиції іноземних політиків (Кузьмінський, 2008, с. 122).

У режимі навчальної роботи студентів фізичне виховання регламентується навчальними планами і програмами, які розробляються та затверджуються Міністерством освіти і науки України. Державна програма фізичного виховання визначає обов'язковий для студентів усіх вишів обсяг фізкультурних знань, рухових умінь і навичок та рівень розвитку фізичних якостей. У програмі з фізичного виховання студентів виокремлюють три основні частини: теоретичну, практичну, контрольну.

Так, теоретичною частиною передбачено оволодіння студентами системою науково-практичних і спеціальних знань, необхідних для розуміння процесів функціонування фізичної культури суспільства й особистості зокрема, уміння їх активного, творчого використання для особистісного та професійного розвитку, організації здорового способу життя під час виконання навчальної, професійної та соціокультурної діяльності.

Практична частина програми спрямована на підвищення рівня функціональних і рухових здібностей студентів щодо формування необхідних якостей та властивостей особистості, на оволодіння методами та засобами фізкультурно-спортивної діяльності, на набуття в ній особистого досвіду, що забезпечує можливість самостійно, цілеспрямовано і творчо використовувати засоби фізичної культури і спорту. Основна форма навчання – практичні та навчально-тренувальні заняття, які покликані навчати новим руховим діям, виховувати фізичні якості студентів (*Фізичне вдосконалення студентської молоді: стратегія та інноваційні технології*, 2011).

Контрольний блок програми фізичного виховання студентів спрямований на диференційований та об'єктивний облік процесу та результатів навчальної діяльності студентів. Контрольні заняття забезпечують оперативну, поточну та підсумкову інформацію про рівень освоєння теоретичних, практичних і методичних знань та вмінь, про стан і динаміку фізичного розвитку, фізичної й професійно-прикладної підготовленості кожного студента. У якості критеріїв результативності розробляються залікові вимоги та практичні нормативи, тести.

Тести проводяться на початку навчального року як контрольні (діагностичний блок), що характеризують підготовленість при вступі до ЗВО, та в кінці – для визначення стану фізичного розвитку за минулий навчальний рік.

Однак, у межах реалізації програми розвитку фізичного виховання нації в Україні викладачі фізичної культури мають активізувати фізичне виховання студентів і в позанавчальний час (тобто поза обов'язкових занять), а саме:

- фізичні вправи в режимі навчального дня (ранкова гімнастика, вступна гімнастика, фізкультурні паузи, додаткові заняття тощо);

- фізкультпаузи (проводяться після перших чотирьох аудиторних чи практичних занять, тривалістю по 8–10 хвилин;

- додаткові заняття (індивідуальні або групові), що проводяться викладачем з метою підготовки слабопідготовлених студентів до здачі залікових норм і вимог навчальної програми з фізичного виховання;

- активний відпочинок;

- організовані заняття студентів у позанавчальний час у спортивних секціях (аеробіка, шейпінг, бодібілдинг, йога, плавання, вільна боротьба, теніс та ін.) (Волков, 2011, с. 183);

- самостійні заняття студентів фізичними вправами у вільний від навчання час (на основі повної добровільності і ініціативи (за бажанням) або за завданням викладача (домашні завдання).

З цією метою необхідним є систематичне проведення масових фізкультурно-спортивних заходів у вихідні дні протягом навчального року та в канікулярний час. До таких відносяться турпоходи, спортивні свята, дні здоров'я, спартакіади, змагання з календарем міжвузівських та внутрішньовузівських заходів.

Система фізичного виховання ЗВО Польщі – одна з найстаріших у Європі і бере свій початок ще в XVII столітті. Вже тоді існувала така форма контролю, як екзамен з фізичної культури (Стула, 2000, с. 153).

Введення фізичного виховання в плани ЗВО, як обов'язкового предмету пройшло довгий шлях. І тільки в 1952 році стало обов'язковим предметом у вищій школі. Фізичне виховання проводилося в об'ємі 2 годин на тиждень. В 1975-1985 роках із розвитком спортивної бази планувалося збільшення кількості годин, призначених для обов'язкового фізичного виховання до 3-4 годин на тиждень.

Незалежно від цього ЗВО повинні були проводити факультативні заняття відповідно до потреб молоді і своїх можливостей. Зміст і об'єм спортивних занять залежали від фізичного стану та інтересів студентів. Відповідно до цього, програма передбачала створення таких навчальних груп:

1. Групи загального фізичного розвитку.
2. Групи спортивної підготовки.
3. Групи спортивної спеціалізації.
4. Спортивні групи академічного спортивного союзу.
5. Групи лікувальної фізичної культури.

Крім проведення занять у зазначених вище групах програма передбачала створення окремих підрозділів, які сприяли розвиткові оборонних видів спорту. Передбачалися обов'язкові заняття з урахуванням різного рівня фізичної підготовленості студентів, а також факультативні заняття за межами обов'язкових тижневих занять, спортивні навчальні і

туристичні табори, курси організаторів спорту, суддів, рятівників, водолазів, а також спортивні і туристичні заходи. Вперше в межах програми з'явився спорт високих досягнень. Цей напрям фізичного виховання був визнаний як органічна частина роботи.

Виходячи з «Програми фізичного виховання, спорту і туризму у вищій школі на 1978 – 1985 роки», студії фізичного виховання і спорту розробляли окремі програми, у яких узагальнена специфіка ЗВО: його умови – кадрові та матеріальні. Ці програми затверджував ректор. Студія фізичного виховання і спорту одночасно із студентськими спортивними організаціями оцінювала можливість реалізації навчальних програм. Адміністрація закладу освіти зобов'язана була створити матеріальну базу для проведення занять, яка робила б можливою реалізацію даної програми.

Положення про вищі школи, затверджене Сеймом 1982 року, змінило ситуацію. Воно давало керівництву більшу самостійність у підготовці та реалізації навчально-виховних програм, у тому числі й фізичного виховання. Разом із тим, було почато обмеження як обов'язкових, так і факультативних занять з фізичного виховання, об'єм занять знизився на 50 %, а в деяких ЗВО з'явилася тенденція до ліквідації обов'язкових занять. Політичні зміни в Польщі вплинули і на фізичне виховання. Було переглянуто Положення про вищу школу. Воно розширило самостійність ЗВО, значно зменшуючи права міністра.

Положення про вищу школу передало Головній раді у справах вищої освіти право на вирішення питань, пов'язаних із розробкою мінімуму програмних вимог з фізичного виховання.

На початку 90-х років минулого століття була спроба зрушення тенденції обмеження кількості занять. У результаті чого фізичне виховання у вищій школі було збережено як обов'язковий предмет, на який повинно бути виділено не менше 120 годин протягом двох років навчання. Отже на зломі 1989 – 1990 років з автономією ВНЗ з'явилися дві головні тенденції:

- втрата державної монополії в питаннях вищої освіти;
- втрата впливу академічного спортивного союзу в справі керівництва фізичним вихованням у вищій школі.

Академічний спортивний союз разом із Міністерством освіти, а також зі студіями фізичного виховання і спорту запропонували узагальнену модель обов'язкового фізичного виховання для студентів (Вільчковський, 2002, с. 137).

Головна ідея цієї моделі – добровільний вибір виду занять з фізичного виховання, при мінімальному об'ємі протягом трьох років. У тих ЗВО, де заняття були значно обмежені, рекомендували створювати групи факультативних занять із оздоровчою спрямованістю.

Положення про фізичну культуру в Польщі прийняло за основу західноєвропейську модель фізичного виховання молоді, у якій основа

зкладається в загальноосвітніх і середніх школах. У 1997 році Міністерство народної освіти провело аналіз кількості занять із фізичного виховання на денних формах навчання. Проведений аналіз показав, що в державних закладах вищої освіти практично всюди фізичне виховання розглядалося в якості обов'язкового предмету. Частіше всього воно проводилось як обов'язкове на молодших курсах і як факультативне – на старших. У цілому факультативні заняття мають характер додаткових.

Аналіз роботи недержавних ЗВО показав, що приблизно 50 % з них проводять заняття з фізичного виховання як обов'язкові. У 40 % указаних закладів вищої освіти студенти мають можливість брати участь на заняттях факультативно, а в 10 % студенти не проявили інтересу до подібних занять (Фізичне виховання студентів).

Вища школа організації банків в Познані в 1997 – 1998 навчальному році оголосила про значне зниження плати за навчання для студентів, які займаються в спортивних клубах.

Заняття з фізичного виховання в державних закладах освіти частіше всього проводяться в об'ємі 120 годин і реалізуються по 2 години на тиждень на 1-му та 2-му курсах. Стосувалося це біля 41 % державних ЗВО. Приблизно 28 % виділили на заняття по 180 годин на 1-му, 2-му і 3-му курсах. 15 % закладів освіти мали в планах заняття з фізичного виховання в об'ємі від 120 до 180 годин у залежності від спеціалізації. Інші ЗВО виділяли для цього 30 – 60 годин, а в деяких – навіть 240 годин.

Необхідно відмітити, що кількість годин, які виділяються на обов'язкові заняття з фізичного виховання, а також кількість семестрів, у яких ці заняття проводяться, у більшості випадків залежить від характеру й виду спеціальності.

У недержавних вищих школах години на обов'язкові заняття в навчальних планах були реалізовані в межах 60–120 годин в перших 2–4 семестрах. Інші ЗВО обмежили заняття 30 годинами.

У багатьох вищих школах студенти могли замінити обов'язкові заняття з фізичного виховання іншими видами спорту або рекреації. Частіше всього вони брали участь на заняттях в спортивних секціях клубів академічного спортивного союзу. Альтернативними формами фізичного виховання є курси підвищення спортивного рівня, заняття в групах рухової реабілітації, лікувальної гімнастики, спортивних ігор, різного виду спортивні табори та туристичні і рекреаційні поїздки.

У студіях фізичного виховання і спорту реформують системи проведення занять у напрямі покращення фізичної підготовки й наближення до загальноєвропейських норм. Перед тим, як почати займатись фізичними вправами, студенти мають право вибору рухової активності, часу тренувань, а також тренера-викладача. Студентам пропонуються найбільш популярні серед молоді види спорту та різні рівні їх проведення. Такий підхід дозволяє

створити однорідні групи, що позитивно впливає на рівень проведення занять і приносить найбільше задоволення студентам.

Висновки. У ході аналізу систем фізичного виховання у ЗВО України та Польщі ми спостерігаємо, що немає загального державного регулювання процесу фізичного виховання. У зв'язку з автономією закладів, ректори можуть самостійно приймати рішення щодо обов'язковості занять фізичним вихованням, кількості годин тощо. Тому в одних ЗВО є обов'язковими заняття тільки на перших курсах, в інших – протягом усього періоду навчання, але з незначною кількістю годин. Виходячи з цього, ми можемо зазначити, що для покращення здоров'я та фізичної підготовленості молоді, необхідні обов'язкові заняття фізичним вихованням протягом всього періоду навчання, але з удосконаленням форм їх проведення.

Досвід програмно-нормативного забезпечення в Польщі спонукає до демократичних принципів розвитку системи фізичного виховання, широкого використання можливостей індивідуалізації навчального процесу, творчих підходів до інтересу та можливостей учасників навчально-виховного процесу. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають в експериментальному обґрунтуванні ефективності авторських програм фізичного виховання польських студентів.

ЛІТЕРАТУРА

- Вільчковський, Е., Вільчковська, А., Пасічник, В. (2002). Реформування системи фізичного виховання у Польщі. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 1, 12-13 (Vilchkovsky, E., Vilchkovska, A., Pasichnyk, V. (2002). Reforming of the Physical Education System in Poland. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 1, 12-13).
- Вільчковський, Е., Вільчковська, А., Чвенар, А. (2002). Валеологічна освіта студентської молоді у вищих навчальних закладах Польщі. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 1, 137-138 (Vilchkovskiy, E., Vilchkovska, A., Chwenar, A. (2002). Valeological Education of Student Youth in Higher Education in Poland. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 1, 137-138).
- Войнар, Ю. (2000). Физическое воспитание в польских школах. *Теория и практика физической культуры*, 12, 45-51 (Wojnar, J. (2000). Physical Education in Polish Schools. *Theory and Practice of Physical Culture*, 12, 45-51).
- Волков, В. Л. (2008). *Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді*. К.: Освіта України (Volkov, V. L. (2008). *Basics of the theory and method of physical training of student youth*. K.: Education of Ukraine).
- Волков, В. Л. (2011). *Розвиток фізичних здібностей студентів у системі фізичної підготовки*. К.: Освіта України (Volkov, V. L. (2011). *Development of students' physical skills in system of callisthenics*. K.: Education of Ukraine).
- Головченко О. І., Титович, А., Востоцька, І. (2018). Психолого-педагогічне обґрунтування формування фізичного компоненту здоров'я студентів різних форм фізичної активності. *Наука і освіта*, 15-22 (Holovchenko, O. I., Titovych, A., Vostotska, I. (2018). Psychological and pedagogical substantiation of formation of physical component of students' health of different forms of physical activity. *Science and education*, 15-22).

- Круцевич, Т. Ю. (2008) *Теорія і методика фізичного виховання*. К.: Олімпійська література. Т. 2 (Krutsevych, T. Y. (2008). *Theory and methods of physical education*. K.: Olympic Literature. T. 2).
- Кузьмінський, А. І., Омеляненко, В. Л. (2008). *Педагогіка*. К.: Знання. Прес. (Kuzminskyi, A. I., Omelyanenko, V. L. (2008). *Pedagogics*. K.: Knowledge. Press).
- Стула, А., Татарчук, Ю., Лсекевич, Р. (2000). Морфологическая дифференциация студенческой молодежи физкультурных факультетов различных высших учебных заведений Польши. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*, 7, 149-155 (Stula, A., Tararchuk, Yu., Lsekevich, R. (2000). Morphological differentiation of student youth of physical education faculties of different institutions of higher education of Poland. *The scientific notes of Ternopil Hnatyuk State Pedagogical University*, 7, 149-155).
- Турчина, Н. І. (2008). *Педагогічні особливості моделей фізичного виховання студентів ВНЗ на різних курсах навчання* (дис. ... канд. наук). Київ (Turchina, N. I. (2008). *Pedagogical features of models of physical education of university students in different courses of study* (PhD thesis). Kyiv).
- Фізичне вдосконалення студентської молоді: стратегія та інноваційні технології: моногр. за матеріалами міжнар. симп.* (2011). О.: Наука і техніка (Physical improvement of student youth: strategy and innovative technologies: monogr. by the materials of the international. sym. (2011). O.: Science and technology).
12. Internet resource. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/fizicheskoe-voospitanie-v-nachalnyh-shkolah-polshi>
13. Internet resource. Retrieved from: http://pidruchniki.com/70185/pedagogika/fizichne_vihovannya_studentiv

РЕЗЮМЕ

Востоцкая Ирина, Головченко Алексей, Прийменко Лариса. Система физического воспитания студентов в учебных заведениях высшего образования Украины и Польши.

Статья посвящена развитию и становлению системы физического воспитания студентов в учебных заведениях высшего образования Украины и Польши. Анализируется историография и программно-нормативное обеспечение физического воспитания в этих странах. Опираясь на анализ и обобщенные данные литературных источников, дается краткая сравнительная характеристика развития физического воспитания в Украине и Польше. Физическое воспитание рассматривается как неотъемлемая составляющая всестороннего развития личности.

Ключевые слова: Украина, Польша, физическое воспитание, учреждение высшего образования.

SUMMARY

Vostotska Iryna, Holovchenko Oleksii, Pryimenko Larisa. System of physical education of students in higher education institutions of Ukraine and Poland.

The article is devoted to development of physical education of students in higher education institutions of Ukraine and Poland. The historiography and program-normative support of physical education in Ukraine and Poland are analyzed. Physical education is regarded as an integral part of the harmonious development of the individual. Based on the analysis and generalized data from the literature, a brief comparative description of the development of physical education of Ukraine and Poland is presented.

In the course of the analysis of physical education systems in HEIs of Ukraine and Poland we observe that there is no general state regulation of the process of physical education. Due to the autonomy of the institutions, rectors can make their own decisions about the obligatory physical education, the number of hours and so on. Therefore, in some HEIs only first-year courses are compulsory, in others throughout the study period, but with a small number of hours. Based on this, we can point out that in order to improve health and fitness of young people, compulsory physical education is required throughout the study period, but with improvement of their forms.

The experience of software and regulatore support in Poland leads to democratic principles of development of the physical education system, wide using of the possibilities of individualization of the educational process, creative approaches to interests and opportunities of participants of the educational process. Prospects for further exploration in this area are scientific studies related to the experimental substantiation of the effectiveness of the author's programs of physical education of Polish students.

Key words: Ukraine, Poland, physical education, students, higher education institution.

УДК 378 (410)

Іванова Вікторія

Мукачівський державний університет

ORCID ID 0000-0003-3954-9407

DOI 10.24139/2312-5993/2019.10/210-221

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

Проаналізовано форми й методи побудови навчального процесу для творчого застосування досвіду британських колег до системи вищої освіти України з урахуванням національних особливостей. Виокремлено основні риси рефлексивного середовища у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, що сприяє забезпеченню якісної професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. У процесі проведеного дослідження виявлено, що система підготовки фахівців дошкільної освіти в університетах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії має свої особливості, що розглянуто в статті.

Ключові слова: *університети, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, форми й методи побудови навчального процесу, творче застосування досвіду британських колег, риси рефлексивного середовища, особливості системи підготовки фахівців дошкільної освіти.*

Постановка проблеми. В умовах сучасних реформ у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії форми й методи організації навчального процесу, що застосовуються у процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти, зазнали суттєвих змін. Зокрема, окреслилися тенденції до скорочення часу на лекції та збільшення часу на самостійну роботу. На лекціях розглядаються лише ключові проблеми і